

Skriften på væggen

Af prof. Alan R. Millard, Liverpool

Varsler var en yderst populær måde at søge oplysning om fremtiden i den babylonske kultur. Mange dygtige mænd og kvinder brugte megen tid og opmærksomhed på det.

På hylderne i Ashurbanipals berømte bibliotek i Nineve fra midten af det 7. årh. f.Kr., var der langt flere varselstekster end kopier af beretninger om f.eks. Gilgamesh (den mesopotamiske udgave af beretningen om en Noa-skikkelse. Ovs. anm.). Varselsteksternes indhold og verdensopfattelse er dog langt mindre kendt for os i dag end de andre beretninger. Mængden viser os, at der blev lagt enorme kræfter i at samle, kopiere og udlægge disse tekster.

Næsten alt kunne udgøre et varsel fra guderne. Det kunne være dyrenes bevægelser, usædvanlige fødsler, drømme, mønstre i røgens opstigning eller i olie-

dråber på vand eller himmellegemers bevægelser. Nogle af disse varsler har vi stadig i dag – f.eks. i stjernetegn og i læsning af mønstre i teblade.

Babylonske eksperter gjorde notater om begivenheder, som de mente var af betydning og lavede lister med dem ud fra hvilken type begivenhed, det var.

Varsler kunne stå for noget godt – eller for noget skidt.

Varselstegn, der var set før en eller anden form for tragedie

indikerede, at andre katastrofer på lignende vis ville komme, hvis det samme varsel blev set igen. Tilsvarende kunne glædelige begivenheder forudsiges ved genkomsten af usædvanlige fænomener, som var set forud for store sejre, rekordhøst eller anden form for fremgang.

Babylonske eksperter katalogiserede tusindvis af varselstegn. Meningen med disse tegn blev opført ved hvert tegn; nogle af dem var meget specifikke i forhold til enkeltpersoner, andre angik kongen, landet eller fjender.

Da Belshassar krævede svar på betydningen af skriften på væggen, har Babylons vismænd uden tvivl vendt sig til disse varslingskataloger. De fandt bare ikke noget. Varslerne var nemlig lavet på baggrund af kendte begivenheder eller fra muligheder baseret på, hvad der var kendt

fra tidligere. Hvis f.eks. en ørn fløj over byen fra øst mod vest, og der fulgte bestemte begivenheder derefter, så ville man forudsige det modsatte, hvis ørnen senere fløj fra vest mod øst. Skriften på væggen hos Belshassar var til vismændenes undren noget helt nyt og ukendt – og derfor uforståeligt.

Daniel tolkede ordene på væggen ved hjælp af den metode, som de babylonske vismænd brugte. Som de stod, MENE, MENE, TEKEL, PERES (ental af pharsin – se note 1) var det navnet på vægtlodder kendt på aramæisk på den tid. MENE, som stod på væggen to gange, udgør 50 sekel; TEKEL er den aramæiske parallel til 1 sekel imens PERES er en del – måske en 1/2 - sekel. Kombinationen af vægtnavne kunne svare til, at der stod et antal kroner og øre på væggen – bare i en ulogisk sammenhæng. Disse tegn ville være blevet studeret af vismændene for om muligt at finde en mening ved hjælp af association – for ofte ses det, at man tolkede begivenheder ud fra en form for ordspil. Daniel anvender også denne metode. MENE kan forbindes med udsagnsordet for "at tælle". TEKEL (hebr. shekel) kan relateres til udsagnsordet for "at veje".

Altså – Belshassar var blevet talt og vejlet – og fundet for let. For PERES tog Daniel ganske enkelt ordets lyd – som babylonerne selv ville have kunnet gøre det – og kombinerede det med perserne. Altså – Perserne ville komme til at arve Belshassars kongerige – som det også skete.

Daniels uddannelse omfattede den mest komplicerede del af babylonernes visdom (iflg. Dan 1,17-20), så han ville have kendt til vismændenes tolkningsmetode. Hans tolkning fulgte en metode meget lig deres, så de ville være i stand til at forstå og acceptere hans forklaring. Faktum er også, at Belshassar kom til at erfare sandheden i Daniels ord den samme nat.

Selv om formen, som Daniel udtrykte sit budskab i, passede til de babylonske modtageres tankegang, så var forfatteren til Daniels bog ikke bare en babylonsk ekspert, han var tjener for den Gud i Himlen, som er herre over alle menneskers liv.

kunne forklare betydningen af den fremmede skrift på væggen, skulle blive den tredjemægtigste i kongeriget. Babylons vismænd kunne ikke løse gåden. Daniel, den eksil-judæiske babyloner, som havde tydet drømme for Kong Nebukadnesar få år tidligere, blev tilkaldt og tilbudt den samme belønning som de andre. Daniel tydede drømmen sådan: Kong Belshassar havde ikke ydmyget sig for Gud Herren. I stedet havde han rejst sig mod Gud ved at tage karrene fra templet som drikkebægre ved festen, så der kunne skåles ved "guderne af sølv, guld, kobber, jern, træ og sten, som hverken kan se, høre eller forstå; men den Gud, som holder dit liv og alle dine veje i sin hånd, har du ikke æret" (Dan 5,23). Meningen med disse sære ord på væggen var klar for Daniel: "Gud har talt dit kongeriges dage og gjort ende på det; du er vejlet på vægten og fundet for let; dit kongerige er blevet delt og givet til mederne og perserne" (Dan 5, 26-28). Den nat blev kong Belshassar dræbt.

Tempelran

Vi har ikke brug for megen fantasi til at forestille os scenariet fra Dan 5., for orgier tager sig nogenlunde ens ud alle steder. Det usædvanlige var den nedgørende anvendelse af indviede kar fra et røvet tempel. Normalt blev nationale religiøse genstande, der var erobret og hjemtaget som bytte, behandlet med stor respekt. Det kan bl.a. ses ud fra assyriske inskriptioner. F.eks. siger Esharhaddon fra Assyrien "Jeg sendte det plyndrede gods fra 'landene' (som var erobret. Red.anm.) tilbage til deres helligdomme". Tilsvarende omtaler flere tekster, hvordan inventar og Bel-Mardukstatuen (røvet af Sankerib i 689 f.Kr) blev returneret til Babylon².

Omdiskuteret Daniels Bog

Der har været en del debat om Daniels bog. Jøder har fra det første årh. e.Kr. regnet bogens profetier og indhold for at være gudsinspireret – som det fremgår af dødehavsrullerne og NT. Der var fragmenter af adskillige kopier af Daniels bog blandt dødehavsrullerne. Desuden gennemsyrrer billedsproget i Daniels bog tankegangen hos Qumran-folkene. NT anvender bl.a. Daniels bog i Matt 24,15; Åb 1,13; 4,9; 9,20.

Så tidligt som i det 3. årh. e.Kr. forsøgte en fønisk filosof, Porfyr, at argumentere for, at Daniels bog i virkeligheden var skrevet omkring 165 f.Kr. – længe efter de begivenheder den formodes at beskrive fra det 6. årh. f.Kr.

Disse to kileskriftstavler rummer bare et par af de varselstekster, der er fundet i Nineve fra første halvdel af det 7. årh. f.Kr. Den vandrette tavle rummer en angivelse af følgerne af, at et får ingen galdeblære har ved en ofring – oplistet måned for måned. De fleste af følgerne er dødelige for manden, der ofrer, hans familie eller hans dyrehold. Den brudte tavle giver varselstolkninger baseret på udseendet af forskellige dele af kroppen. Det særlige ved denne tavle er, at den er illustreret med det, der skulle medføre lykke eller ulykke. Et Y i øverste hele varsel er tilsyneladende et palmetræ som tegn på lykke. Foto: © British Museum